

POSTMUSEUM UNDER ÅR 1959

Ledamöter av Postmuseinämnden var: överintendenten N.-F. Antoni, ordförande, förste intendenten fil. dr. B. S. Bengtsson, tekn. dr. R.-B. Eklund, intendenten J. G. H. Stenerudh, sekreterare, och förste byrå-sekreteraren K. H. Wicksell.

Någon för Föreningen Frimärks-Samlaren, Svenska Frimärksbytes-föreningen och Sveriges Filatelist-Förbund gemensam representant i nämnden var under året icke utsedd.

Två sammanträden har hållits. Bland behandlade ärenden märkas bl. a. sådana som avse postmuseums deltagande i olika utställningar, depositioner till olika museer, utbyte av olika föremål och persedlar, vilka användas i posttjänsten, mellan svenska och japanska postverken samt ökad propagandaverksamhet för postmuseum.

Personal

Föreståndare för museet var intendenten J. G. H. Stenerudh. Vid den historiska avdelningen tjänstgjorde som amanuens fil. kand. Skans N. T. Nilsson och vid den filatelistiska avdelningen överpostexpeditören N. Ingegerd Holmberg. I det filatelistiska biblioteket tjänstgjorde tf överpostexpeditören Majken V. Cederberg-Olsson.

Tjänstledigheter

Under året har amanuensen Skans Nilsson varit tjänstledig för studiearbete under tiden 1 januari—30 april samt 16 juli—31 december. Tf överpostexpeditören Cederberg-Olsson har tiden 12 januari—12 april deltagit i en utbildningskurs på Kungl. Biblioteket.

Förste postexpeditören, fil. kand. Gunnel A. Jönsson, Uppsala 1, har tjänstgjort som förstärkning under tjänstledigheter för Skans Nilsson och Cederberg-Olsson.

Arbetet med utskrivning av nya föremålsetiketter i skådesamlingarnas montrar, vilket påbörjades i slutet av förra året, har slutförts. Utskriften är gjord på elektrisk skrivmaskin och en del ändringar av den äldre texten har företagits.

Slutkontrollen av de under förra året färdigskrivna och med föremålsfotografi försedda registerkortet kontra museiföremålen i respektive magasinsutrymmen har fortsatt.

En genomgång av museets bestånd av in- och utländska postuniformer har påbörjats, varvid ett större antal uniformspersedlar blivit konststoppade och reparerade av en textilexpert efter kemisk tvätt resp. eulanisering.

I museet har i början av året deponerats ett antal moderna kvinnliga och manliga postuniformer avsedda för utlåning vid exempelvis postala utställningar och kongresser.

Samlingarna har utökats genom gåvor, överlämnade från olika postala avdelningar samt genom inköp. Bland gåvor märkas bl. a. ett antal plaketter, medaljer, skyltar, porträtt, fotografier, hyllningsadresser, postala dokument, posthistorisk litteratur samt genom FN ett större antal kuvert adresserade till generalsekreterare Dag Hammar-skjöld. Dessutom en järnbandad tråkista för diligenspost Göteborg—Karlstad samt en släde, en s. k. Tornedalsrissla, känd från postmordet vid Harrioja 1906.

Från centralförrådet har bl. a. överlämnats 12 kassakistor, 3 vattenbehållare av koppar, fyra brevlådor och två vågar.

Från upphandlings- och förrådsavdelningen har överlämnats en skrivbokföringsmaskin av märket Underwood-Simplex. Dessutom har museet fått mottaga en checkprotektor, en skrivpulpet från Tobo, en mynträkningsapparat och en skylt från Uppsala, en plastskylt från Stockholm 11 och ett stort antal kartor från generalpoststyrelsens bibliotek.

Genom inköp har samlingarna utökats med en oljemålning, teckningar, gravyrer, litografier, skisser till frimärksbilder, äldre brev, äldre postala förordningar samt en lappdräkt med tillbehör (till den förut befintliga renen och akjan).

Frankoteckensamlingarna

Nymonteringen av museets generalsamling av frimärken, den samling som omfattar de frimärken som erhålles från Världspostföreningen i Bern, har fortsatts.

Sålunda har frimärken från vissa länder i Asien bl. a. Iran, Japan och Libanon nymonterats. Under året har frimärken från Afrika, Nordamerika och vissa länder i Asien kompletterats med nyingånget material. Av Europas länder har Georgien, Tjeckoslovakien och Turkiet kompletterats med de frimärken, som utkommit under de senaste åren.

Sammanlagt har under året denna nymontering omfattat.

	Antal blad	Antal monterade frimärken	Antal frimärken som fattas
Asien (Indokina—Libanon) ..	998	5 457	3 558
Afrika	82	553	20
Nordamerika	24	126	8
Asien	32	231	27
Europa	96	491	120

Nymonteringen fortsätter med frimärken från de båda världsdelarna Amerika och Asien. Totalt omfattar nu museets generalsamling 10 879 blad med 88 349 monterade frimärken och reserverade platser för 24 449 frimärken.

Vissa luckor i samlingarna har kunnat kompletteras med frimärken ur d'Orchimonts donationssamlingar, varjämte museet genom köp av frimärken kompletterat en del mera omfattande luckor i huvudsamlingen av utländska frimärken. För dessa kompletteringar har museet av sitt anslag under året förbrukat kronor 6 638: 73.

Ordnandet och monteringen av frimärkena i N. Gellerstedts donation har fortgått under året. I samband därmed har dessa samlingar även kompletterats genom inköp av frimärken under utnyttjande av de medel civilingenjör N. Gellerstedt donerat för detta ändamål.

Filatelistiska och historiska biblioteken

Filatelistiska bibliotekets nyförvärv omfattar 68 kompletta årgångar periodiska publikationer, 66 allmänna och specialiserade kataloger, 45 allmänna handböcker, 69 monografier och 30 övriga arbeten.

Totalt har biblioteket utökats med 278 publikationer.

Museet prenumererade på in- och utländska filatelistiska tidskrifter till ett sammanlagt belopp av kronor 626: 17.

Nyutgivna kataloger och böcker har inköpts för sammanlagt kronor 1 534: 03.

Historiska biblioteket har utökats med 78 böcker och 18 tidskrifts-årgångar till ett sammanlagt belopp av kronor 645: 61.

Utgifter för prenumerationer och nyförvärv för båda biblioteken uppgick sammanlagt till kronor 2 805: 81.

Uppdelningen av nyförvärvad litteratur framgår av de under året sammanställda och stencilerade tre förteckningarna. Dessa utsändes till filatelistiska sammanslutningar, filatelistiska tidskrifter och enskilda filatelister inom landet.

Det filatelistiska biblioteket registrerade 388 besökare. För hemlån rekvirerades 917 böcker och tidskriftsårgångar.

Tjänsteresor och uppdrag

Museets föreståndare företog under året fem tjänsteresor. Den första till Avesta för att i Rotary-klubben därstädes hålla föredrag om frimärken och frimärkssamlande. Den andra till Luleå för att tala om postmuseums filatelistiska verksamhet i samband med Norrbottens Filatelistförenings jubileumsutställning 4—12 april. Den tredje resan företogs till Visby för att demonstrera museets exponat vid öppnandet av Gotlands Filatelistförenings utställning den 20 april och hålla föredrag vid en sammankomst med filatelistföreningen. Fjärde gången gick resan till Trollhättan där föreståndaren talade i filatelistföreningen om frimärken och frimärkssamlande samt om postmuseums samlingar. Slutligen besökte föreståndaren Jönköping för att montera postverkets exponat vid den nationella frimärksutställningen »IENECOPIA 59» och närvara som postverkets representant vid Jönköpings Filatelistförenings 40-årsjubileum.

Konferenser

Museets föreståndare deltog i en av ICOM (International Council of Museums) under tiden 1—8 juli anordnad museimannakongress i Stockholm. Kongressens sektion för kommunikationsmuseer besökte postmuseum den 1 juli.

Publikationer och skrifter

Postmusei årsbok, Postryttaren, utkom under december. Förutom sedvanliga redogörelser för postmuseum och Föreningen Postmusei Vänner innehöll boken följande artiklar:

Frankostämplingsmaskinernas införande i Sverige, av byråsekreterare Gösta Sundman.

Svenska postverkets första passagerare- och pakettrafik inom Sverige 1831—1834, av intendent Paul Gerhard Heurgren.

En postmästare har bekymmer. Per Johan August Barcks levnad, av revisor Åke Barck Berkén.

Nordenrummet i postmuseum, av amanuens Skans Torsten Nilsson.

Utställningar anordnade i postmuseum

I början av året visades i rummen för tillfälliga utställningar ett urval av minister A. Paulins donation av frimärken (de två sicilierna, Kyrkostaten, Lombardiet-Venetien, Modena, Parma, Romagna, Sardinien och Toscana, Portugal, Schweiz, Argentina, Cordoba, Corrientes, Brasilien, Danska Västindien, Chile, Mexiko, Paraguay, Uruguay).

Under tiden 13—20 mars, i samband med Föreningen Postmusei Vänner årsmöte, utställdes civilingenjör Nils Gellerstedts donation av Norge-frimärken, i ommonterat skick.

Svensk-Rumänska föreningen i Stockholm visade under tiden 22 mars—11 april ett urval frimärken, vilka utkommit i Rumänien efter folkrepubliken införande i landet.

Den 28 maj öppnade postsparbanken en utställning i museet med anledning av sitt 75-årsjubileum. Den visade dels bankens utveckling under de gångna åren, dels också bankens insatser på olika områden inom svenskt samhällsliv av i dag. Utställningen pågick t. o. m. den 15 oktober.

Med anledning av att postverkets frimärksgravör Sven Ewert avled den 11 augusti ordnades i museet en minnesutställning, visande först och främst prov på hans graveringar av frimärken men även gravyrer av datumstämplar och kvittenskuponer. Vad angår frimärkena visades originalteckningar, avdrag av gravyrer (provgravyrer och originalgravyrer), gravyrplattor, överföringsrullar, gravryrcylindrar, färgprover och s. k. normalark. Vidare visades en hel del graveringsarbeten, som Ewert utfört i sin privata verksamhet. Utställningen pågick till i början av 1960.

Utställningar i vilka postmuseum deltagit

Inom Sverige

Sveriges Filatelistförenings Uddevallaavdelnings 10-årsjubileum den 7 och 8 mars.

Postmuseum visade ett urval av sina samlingar »Sven Hedin-brev» och »Moderna svenska frimärken» samt »kuriosa».

Norrbottens Filatelistförenings frimärksutställning i Luleå med anledning av dess 25-årsjubileum under tiden 4—12 april.

Museet utställde i tre ramar provtryck, färgprov m. m. till Oscars-frimärkena ur Fr. Benzingers donationssamling och i två ramar kronopostbrev, fjäderbrev och soldatpostbrev ur F. Tillmans donationssamling. Dessutom visades »Sven Hedin-kuvert» och »postal kuriosa».

Gotlands Filateliförening hade under tiden 19—26 april en frimärksutställning i Visby.

Postmuseum deltog med utdrag ur F. Tillmans donationssamling av kronopostbrev, »Moderna svenska frimärken», »Sven Hedin-brev» och »postal kuriosa».

Med anledning av att staden Kungälv under året fyllde 1 000 år arrangerades där 4—19 juli en utställning.

Exponatet som postmuseum deltog med bestod av fem ramar »Svensk posthistoria», skildrad genom postala handlingar och brev och fem ramar med skisser, förslagsteckningar och gravyrprover till Hällristningsfrimärket och Nordenfrimärket. Dessutom hade den s. k. kuglepostvagnen ställts till utställningsarrangörernas förfogande.

Karlskrona Filatelistklubb firade sitt 35-årsjubileum med en frimärksutställning under tiden 4—7 september.

Postmuseums material bestod av »Sven Hedin-brev» och »postal kuriosa».

Ienecopia 59, frimärksutställning med anledning av Jönköpings Filatelistförenings 40-årsjubileum, under tiden 29 oktober—1 november.

Postmuseum deltog med skisser, förslags- och originalteckningar, gravyrprov, helark med färgprov och normalark till frimärken utgivna med anledning av Domänverkets 100-årsjubileum. Dessutom visades en del posthistoriskt material — fotografier, kartor, förfilatelistiska brev — som hade anknytning till Jönköping.

Nyköpings Filatelist-Förening höll en utställning den 28—30 november.

Museet deltog med 21 blad ur sin samling »Sven Hedin-brev».

Slutligen har museet lånat ut en del material till en av press- och informationsavdelningen anordnad postal propagandaaktion i Norrköping under oktober—november och till radioprogrammet Morokuliens diligensresor.

I u t l a n d e t

Frimärksutställningen Interpex i New York under tiden 27 februari—1 mars.

Exponatet omfattade tre ramar med kopior av förfilatelistiska brev, ritade av artisten G. Westenberg, och fem ramar med »Moderna svenska frimärken».

Internationell frimärksutställning arrangerad av Fresno Stamp Club, Californien, U. S. A., Frespex 1959, under tiden 6—8 mars.

Postmuseums material omfattade 16 albumblad med svenska frimärken med motiv belysande förbindelserna mellan Sverige och U. S. A. samt 16 albumblad »Moderna svenska frimärken».

Internationell frimärksutställning i Hamburg, Interposta 1959, under tiden 22—31 maj.

Postmuseum visade 32 albumblad förfilatelistiska brev och kronopostbrev samt 32 albumblad ur sin utställningssamling svenska frimärken utgivna efter år 1920. Dessutom utställdes en uniform för landsvägspostiljon från 1880-talet.

Nationell frimärksutställning i Manila, Filippinerna, Phinapex 1959, den 12 juli—2 augusti.

Exponatet omfattade fem ramar ur utställningssamlingen »Moderna svenska frimärken».

Internationell frimärksutställning i Palermo, Sicilia 59, den 16—26 oktober.

Postmuseum deltog med två ramar »Svensk posthistoria», skildrad genom postala handlingar och brev, en ram med brev ur F. Tillmans donation, en ram med äldre svenska kuvert med s. k. blandad frankering samt två ramar med frimärken ur samlingen »Moderna svenska frimärken». Dessutom utställde museet ur sina historiska samlingar en lapp med ren och akja samt en uniform för landsvägspostiljon från 1880-talet, ett skulpterat lapphuvud av trä samt en brevlåda.

Kiwanis Stamp Club of Hanover, Pennsylvania, U. S. A., den 19—21 november.

Postmuseum deltog med 48 albumblad ur sin samling »Moderna svenska frimärken».

Donationer och gåvor

Civilingenjören Nils Gellerstedt, som i samband med sin donation år 1956 av frimärken från de skandinaviska länderna skänkte 10 000 kronor till att bestrida kostnaderna för komplettering av samlingarna, har skänkt ytterligare 5 000 kronor till samma ändamål.

Föreningen Postmusei Vänner har skänkt en av konstnärinnan Vera Malmström utförd applikation »Posten går» i storleken 157 × 180 cm. Den är uppsatt på fondväggen i andra våningens vestibul.

För en del övriga gåvor har redogjorts under *Historiska samlingarna*.

Donationsmedel

De Postmuseum tillhörande fonderna uppgick den 30 juni 1959 till:

d'Orchimontska fonden	4 175 kronor 31 öre
Sundstedtska fonden	10 397 » 30 »
Fonden för försålda frimärken	918 » 73 »

Donationsmedlen uppgick den 31 december till:

Gellerstedts donation	4 502 kronor 96 öre
Paulins donation	5 236 » 65 »

Som tidigare meddelats har Gellerstedts donationsfond tillförts ett kapital av 5 000 kronor. Behållningen vid årets början utgjorde 1 768 kronor 51 öre och vid dess slut 4 502 kronor 96 öre. Ett belopp av 2 449 kronor 19 öre har använts för komplettering av samlingarna. Övriga fonder och donationsmedel har icke tagits i anspråk.

Postmuseums årsanslag

Postmuseums årsanslag, 15 000 kronor, till utökande och vidmakthållande av samlingarna förbrukades helt under budgetåret 1 juli 1958—30 juni 1959.

Reklam

Varje söndag annonserades om museet i tre av Stockholms morgontidningar. Annonseringar i tidskrifter eller liknande företogs endast i mycket begränsad omfattning—inalles för 829 kronor. Den sammanlagda kostnaden för museets annonsering uppgick till 4 433 kronor 76 öre.

Anslag med inbjudan att besöka museet utsändes till skolorna i Stockholm under vår- och höstterminen. Ett sådant anslag uppsattes också i de skolor som under våren och sommaren tar emot skolklasser från landsorten.

Öppethållande

Museet hölls öppet för allmänheten söndagar kl. 13—16, helgfria onsdagar kl. 13—15 och helgfria torsdagar kl. 19—21.

Museets filatelistiska bibliotek var tillgängligt för allmänheten onsdagar kl. 13—15 samt torsdagar kl. 19—21.

Museet besöktes under året av 14 193 personer.

Förteckning över personer och institutioner som under år 1959 överlämnat gåvor till postmuseum.¹

Argentinska Ambassaden; K. V. Andzéns stärbhus, Enköping; Bernhard Andersson, Göteborg; H. O. Anderssons stärbhus, Johanneshov; R. Ahonius, Helsingfors, Finland; Energie Assoc. de Belgique, Brüssel, Belgien; Ivan Adler; Theodor Béens dödsbo, Göteborg; B. Benzler, Solna; Å. Barck-Berkén, Vällingby; Georg Bergman; A. Bergström, Luleå; J. Bleyer, Tallinn, E. S. S. R.; Inger-Britt Brandt, Bromma; Bokförlags AB Tiden; Richard Borek, Braunschweig, Tyskland; Otto Brummer; Bundesminister für das Post- und Fernmeldewesen, Bonn, Tyskland; Bundespostmuseum, Frankfurt (Main), Tyskland; Casa Filatélica Hevia, Madrid, Spanien; Helge Carlson; H. A. Carlander, Karlsborg; Alex Cederquist; Majken Cederberg-Olsson; Emilio Crescenzi, Rom, Italien; W. Dahlin, Härnösand; Dansk Post- og Telegrafmuseum, Köbenhavn V., Danmark; B. Edström, Editions Philatéliques »Cérés», Paris (1er), Frankrike; Embajada de la Republica Argentina; Henning Eriksson, Nyköping; K. Ericson, Trelleborg; Axel Fagerström; FN, New York, U. S. A.; Frimärkshuset AB; Nils Färnström; Föreningen Postfolket; N. R. Handley, Coulsdon, Surrey, England; Bengt Henning; L. H. Harris, Bury St. Edmunds, Suffolk, England; P. G. Heurgren, Lidingö; Vilhelm Hjertstrand; H. Holmberg; Ingegerd Holmberg; Gerhard Horn, Stocksund; IOGT:s Scoutförbund, Västkustlägret, Marstrand; Irish Study Group, Wexford, Irland; Lennart Jacobsson, Lidingö; Birger Jeansson, Kalmar; Elisabeth Johansson, Gävle; Jönköpings Läns Filatelistförening, Jönköping; H. E. Kallenberg; O. C. A. Karlssons stärbhus; J. J. M. Kiggen, Haag, Nederländerna; Kungl. Livrustkammaren; Kungl. Biblioteket; E. F. Kjellström, Sundsvall; Nils Klerdal, Norrköping; KLM-Kungl. Holländska Flygbolaget; G. Kobylka, Berwyn, Ill., U. S. A.; Købstadmuseet »Den gamle By», Århus, Danmark; Ingrid Lagerström, Stocksund; J. A. Lindahl, Sollentuna; G. Lindman, Bromma; T. O. Lindquist, Sundbyberg; Karlo Lindskog, Odense, Danmark; Gunvor

¹ Givarens adress är Stockholm, där ej annat anges.

Lindström, Jönköping; Rudolf Aladar Metall, Great Neck, N. Y., U. S. A.; Glyn, Mills & Cos, London E. C. 3, England; Ministère des Postes d'Etat d'Israel, Jerusalem, Israel; H. Mohlén, Nora stad; Musée des Postes et Télécommunications, Wroclaw, Polen; Museum für Hamburgische Geschichte, Hamburg, Tyskland; Ernst Müller, Basel Aeschenhof, Schweiz; Stig Nilsberth, Huddinge; Henry O. Nouss, Pompano Beach, Fla., U. S. A.; Marie-Louise Norberg, Västerås; H. Nylander, Västervik; Emma Olsson, Lur; H. Peterson, Falun; Post Office Department Information Service, Washington 25 D. C., U. S. A.; Post- und Telegraphenmuseum, Wien XIV, Österrike; AB Radius; Spiro Raftapulos, Athen, Grekland; Bebs von Reybekil; Royal Philatelic Society of Victoria, Victoria, Australien; F. Roslund; Eric Roos; Mathias Rosin; G. Rosenqvist, Vingåker; Erik Rud, Töreboda; J. A. Rundqvist, Ystad; Francisco Schiffer, Sao Paulo, Brasilien; Howard J. Selzer, Chicago 44, Ill., U. S. A.; Hermann Walter Sieger, Lorch, Württemberg, Tyskland; H. Skogsborg; G. Sundman; Victor Swan, Alton, Hants., England; Sv. Postmannaförbundet avd. 5, Malmö; Swen Swedman, Jönköping; Paul Svenbrink, Sollefteå; Fred. Svenson, Luleå; Harald Svensson, Jönköping; Arvid Swärd; S. Svärdström; Hans Tanner, Rohrbach b. Huttwil, Schweiz; Carlos Tacchino, Novi Ligure, Italien; Tidningen Julpost; Tidningen Statsanställd; Tjeckoslovakiska Legationen; Turkish Information Office Ltd, New York, U. S. A.; Sydney R. Turner, Cheam, Surrey, England; Utrikesdepartementet; Verlag des Berufs-Philatelist, Berlin W. 30, Tyskland; Robert D. West, Chillicothe, Ohio, U. S. A.; Georg Westman, Västerås; Lars Wiege, Täby; J. Wolfkind, Belleville 9, N. Y., U. S. A.; P. V. T. Wilhelmsson, Säffle.